

Besik KvachantiradzeE-mail: b.kvatchantiradze@gmail.comPhD Students, Batumi Shota Rustaveli state University,
Batumi, Georgia<https://orcid.org/0000-0003-2833-1007>

THE IMPACT OF THE COVID PANDEMIC ON THE BUSINESS ENVIRONMENT OF GEORGIA AND THE STRATEGIES TO FIGHT AGAINST THE PANDEMIC

Abstract: The COVID-19 pandemic has significantly changed the business landscape around the whole world. Georgia was no exception. Against the challenges caused by the COVID-19 pandemic, the business environment of Georgia has undergone significant transformations. The country has recognized the vital role of economic development in the well-being of society, and the government has focused on promoting the growth of innovation while overcoming the obstacles caused by the pandemic. The COVID-19 pandemic has disrupted global trade and tourism, which has had a huge impact on Georgia's economy. With a heavy reliance on tourism, border closures and travel restrictions have led to a sharp drop in tourist arrivals, leading to job losses and reduced business revenue. Small and medium enterprises (SMEs), which are the backbone of Georgia's economy, have faced enormous challenges during the pandemic. Many businesses, particularly in the retail, hospitality and entertainment sectors, have been forced to close due to financial constraints and lack of government support. Addressing these obstacles required coordinated efforts by government authorities and international organizations to mitigate the negative effects of the pandemic and implement recovery efforts. Georgia has been trying to adapt to global economic trends for years; and the pandemic has highlighted the need for acceleration of innovation and adaptation to international business norms and standards.

Keywords: Business environment, small and medium business**JEL classification:** O1, G2, E4**ბესიკ კვაჭანტირაძე**ელ-ფოსტა: b.kvatchantiradze@gmail.com

დოქტორანტი, ბათუმის შოთა რუსთაველის

სახელმწიფო უნივერსიტეტი,

ბათუმი, საქართველო

<https://orcid.org/0000-0003-2833-1007>

კოვიდ პანდემიის გავლენა საქართველოს ბიზნეს გარემოზე და პანდემიის წინააღმდეგ ბრძოლის სტრატეგიები

აბსტრაქტი: COVID-19-ის პანდემიამ მნიშვნელოვნად შეცვალა ბიზნეს ლანდშაფტი მთელ მსოფლიოში. საქართველოც არ ყოფილა გამონაკლისი. COVID-19-ის პანდემიით გამოწვეული გამოწვევების ფონზე, საქართველოს ბიზნეს გარემომ მნიშვნელოვანი ტრანსფორმა-

ციები განიცადა. ქვეყანამ გააცნობიერა ეკონომიკური განვითარების სასიცოცხლო როლი საზოგადოების კეთილდღეობაში და მთავრობამ ყურადღება გაამახვილა პანდემიით გამოწვეული დაბრკოლებების გადალახვის პარალელურად, ინოვაციების ზრდის ხელშეწყობაზე. COVID-19-ის პანდემიამ გამოიწვია გლობალური ვაჭრობისა და ტურიზმის შეფერხება, რაც მნიშვნელოვნად აისახა საქართველოს ეკონომიკაზე. ტურიზმიდან შემოსავალზე მნიშვნელოვანი დამოკიდებულებით, საზღვრების დახურვამ და მოგზაურობის შეზღუდვამ გამოიწვია ტურისტების ჩამოსვლის მკვეთრი ვარდნა, რამაც გამოიწვია სამუშაო ადგილების დაკარგვა და ბიზნესის შემოსავლის შემცირება. მცირე და საშუალო საწარმოები, რომლებიც წარმოადგენენ საქართველოს ეკონომიკის ხერხემალს, პანდემიის დროს უზარმაზარი გამოწვევების წინაშე აღმოჩნდნენ. ბევრი ბიზნესი, განსაკუთრებით საცალო ვაჭრობის, სტუმართმოყვარეობისა და გართობის სექტორებში, იძულებული გახდა დახურულიყო ფინანსური შეზღუდვებისა და მთავრობის მხარდაჭერის ნაკლებობის გამო. ამ გამოწვევების გადაჭრა მოითხოვდა სამთავრობო ხელისუფლების და საერთაშორისო ორგანიზაციების კოორდინირებულ ძალისხმევას პანდემიის უარყოფითი შედეგების შესარბილებლად და აღდგენის მცდელობების მხარდასაჭერად. საქართველო წლების განმავლობაში ცდილობს მოერგოს გლობალურ ეკონომიკურ ტენდენციებს. პანდემიამ კი ხაზი გაუსვა დაჩქარებული ინოვაციებისა და საერთაშორისო ბიზნეს ნორმებთან ადაპტაციის აუცილებლობას.

საკვანძო სიტყვები: ბიზნესგარემო, მცირე და საშუალო ბიზნესები

JEL კლასიფიკაცია: O1, G2, E4

შესავალი

პანდემიით გამოწვეულმა გლობალურმა ეკონომიკურმა ვარდნამ სერიოზულად იმოქმედა საქართველოს ეკონომიკაზე, განსაკუთრებით ტურიზმისა და სტუმართმოყვარეობის სექტორებზე. ამ პრობლემის გადასაჭრელად ქვეყანამ განახორციელა ეკონომიკური სტიმულირების ღონისძიებები, მათ შორის ფინანსური მხარდაჭერა დაზარალებული ბიზნესებისა და სამუშაო ძალისთვის. გარდა ამისა, საქართველოში ჯანდაცვის სისტემა უპრეცედენტო დამაბულობის წინაშე აღმოჩნდა COVID-19 შემთხვევების ზრდის გამო, რამაც გამოიწვია სამედიცინო აღჭურვილობის, საავადმყოფოს საწოლებისა და ჯანდაცვის პერსონალის დეფიციტი. ამის საპასუხოდ, მთავრობამ გააძლიერა ძალისხმევა ჯანდაცვის შესაძლებლობების გაზრდის მიზნით, მათ შორის დროებითი საავადმყოფოების შექმნა და დამატებითი სამედიცინო პერსონალის დაკომპლექტება, ამასთან ერთად წამოიწყო საზოგადოებრივი ჯანდაცვის კამპანიები პრევენციული ზომების ხელშეწყობისთვის, როგორცაა ნიღბების ტარება და სოციალური დისტანცია. არსებული მძიმე სიტუაციის სამართავად მთავრობამ განახორციელა სოციალური დახმარების მიზნობრივი პროგრამები, გააფართოვა ჯანდა-

ცვის სერვისებზე ხელმისაწვდომობა და ფინანსური დახმარება გაუწია სოციალურად დაუცველ ოჯახებს. ევროკავშირთან თანამშრომლობითა და მრავალმხრივი მიდგომის საშუალებით, რომელიც მოიცავდა საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ზომებს, ეკონომიკური მხარდაჭერის ინიციატივებს და სოციალური დაცვის ღონისძიებებს, საქართველომ დაიცვა მოქალაქეების კეთილდღეობა და შეარბილა კრიზისის სოციალურ-ეკონომიკური გავლენა.

კვლევის მიზანი

COVID-19 პანდემიის გავლენის შესწავლა საქართველოს ეკონომიკაზე, მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარების ტენდენციებზე, ევროკავშირთან თანამშრომლობის კონტექსტში. მიუხედავად იმისა, რომ საქართველო განიხილება მოწინავე რეგიონად ბიზნესისა და ინვესტიციების თვალსაზრისით, პანდემიის დროს არსებული გამოწვევები ხაზს უსვამს სექტორში არსებული პრობლემების გადაჭრის აუცილებლობას. ბიზნესის სტაბილური და შეუფერხებელი განვითარების უზრუნველსაყოფად აუცილებელია პანდემიით გამოწვეული საფრთხეების იდენტიფიცირება, მათი გადაჭრის გზების სისწორის ანალიზი და ევროპის ქვეყნების მიერ მიღებულ სტრატეგიებთან შედარება. ამ კვლევის მიზანია საქართველოს ბიზნეს სექტორის განვითარების სტრატეგიების შესწავლა და მათი ევროპულ პრაქტიკასთან შედარება პანდემიის პერიოდში, თუ რამდენად მოახერხა ქვეყანამ ევროპულ სტანდარტებთან თანხმობაში გაეტარებინა საჭირო ცვლილებები პანდემიით გამოწვეული ეკონომიკური კოლაფსის სამართავად.

კვლევის მეთოდოლოგია

კვლევის პროცესში გამოყენებულია თვისებრივი და რაოდენობრივი კვლევის მეთოდების ერთობლიობა. გამოყენებულია წარმოდგენილი მოსაზრებებისა და სამართლებრივი ნორმების ანალიზი, ლოგიკური მიდგომებისა და თეორიული მასალების შესწავლის შედეგების შეფასების მეთოდები. მონაცემების შესწავლის შედეგად დასაბუთებულია წარმოდგენილი მოსაზრებები, და შეთავაზებულია პრობლემის გადაჭრის კონკრეტული მიმართულებები.

ძირითადი ნაწილი

განვითარებადი ქვეყნები, რომლებსაც მოუწიათ კოვიდ პანდემიის გამოწვევებს გამკლავებოდნენ, განსაკუთრებით დაუცველები აღმოჩნდნენ ეკონომიკური სირთულეების წინაშე, რადგან მცირე და საშუალო ბიზნესებს, როგორც წესი, აქვთ ნაკლები ლიკვიდური აქტივები და შეზღუდული ფინანსური რესურსები მსგავს ქვეყნებში და ისინი ეყრდნობიან საბანკო ინსტიტუტებს. ამ დამოკიდებულებამ, ჩვენი აზრით, ხელი შეუწყო 2020 წლის პანდემიის დროს განცდილ არასტაბილურ მდგომარეობას. მცირე და საშუალო საწარმოების მნიშვნელოვანი ეკონომიკური როლის გაცნობიერებით, საქართველოს მთავრობა იძულებული გახდა გაეტარებინა შესაბამისი ზომები, რათა დახმარებოდა მათ ეკონომიკურ ზრდას პანდემიის შემდგომ პერიოდში.

უნდა აღინიშნოს, რომ რადგან ჩვენი ქვეყანა მცირე ზომის ეკონომიკით ხასიათდება იგი დიდწილად არის დამოკიდებული საგარეო ბაზარებზე. ამან პანდემიის პირობებში გამოიწვია რიგი პროდუქციის მიწოდების შეფერხება. 2019 წელს საქართველოს საგარეო სავაჭრო ბრუნვამ შეადგინა 12.8 მილიარდი დოლარი. ამ მაჩვენებლიდან 3.7 მილიარდ დოლარს ექსპორტი შეადგენდა, ხოლო იმპორტს 9.1 მილიარდ დოლარს. საქართველოს უარყოფითი სალდო კი 5.2 მილიარდი დოლარი იყო, რამაც მნიშვნელოვანი დისბალანსი გამოიწვია ვაჭრობაში. (მიხეილ უკლება და ზაალ მარგველაშვილი, 2020)

COVID-19-ის პანდემიამ მნიშვნელოვანი გავლენა მოახდინა ფისკალურ შემოსავალზე საქართველოში, რაც, უპირველეს ყოვლისა, დაკავშირებულია შეფერხებებთან კრიტიკულ სექტორებში, როგორიცაა ტურიზმი, ვაჭრობა და შიდა მოხმარება.

სახელმწიფო ვალის მდგომარეობა - 2023 წლის სექტემბერი

ცხრილი 1

ათასი ლარი	ნაშთი პერიოდის დასაწყისში	ნაშთი პერიოდის ბოლოს	ნაშთის გადახრა წინა თვესთან	ათვისებული/შემოსული თანხა პერიოდში	ძირითადი თანხის დაფარვა პერიოდში	გადახდილი საპროცენტო ხარჯი პერიოდში ****
სახელმწიფო საგარეო ვალი *	22,528,457.8	22,639,062.9	110,605.0	183,780.5	104,819.5	40,862.2
მ.შ. შთავრების ვალი *	21,437,493.3	21,540,229.8	102,736.5	183,780.5	104,819.5	40,862.2
სახელმწიფო საგარეო ვალი USD	\$8,568,560.0	\$8,452,773.4	\$(115,786.6)	\$69,348.0	\$39,721.6	\$15,491.0
მ.შ. შთავრების ვალი USD	\$8,153,618.3	\$8,042,500.8	\$(111,117.6)	\$69,348.0	\$39,721.6	\$15,491.0
სახელმწიფო საშინაო ვალი **	8,095,970.7	8,065,001.4	-30,969.3	281,063.4	312,032.7	17,222.5
მ.შ. შთავრების ვალი***	8,180,667.2	8,148,593.7	-32,073.4	281,063.4	314,009.4	18,309.1
ხელ სახელმწიფო ვალი	30,624,428.6	30,704,064.3	79,635.7	464,844.0	416,852.2	58,084.6
მ.შ. შთავრების ვალი	29,618,160.5	29,688,823.5	70,663.0	464,844.0	418,828.9	59,171.3

წყარო: https://mof.ge/saxelmwifo_valis_statistika

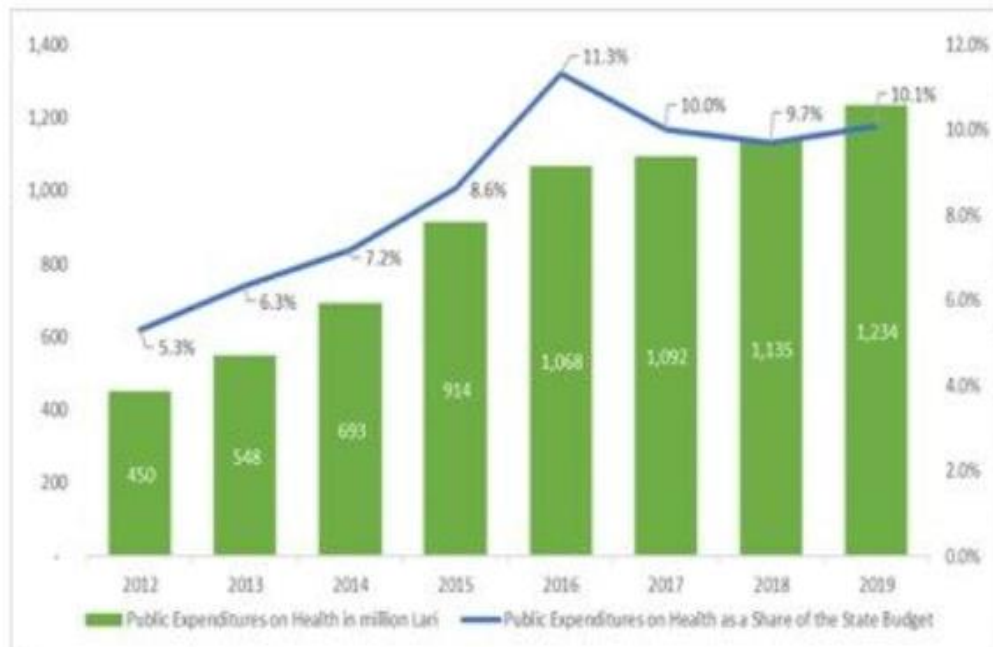
ორმა ყველაზე კრიტიკულმა ფაქტორმა ხელი შეუწყო ქვეყანაში COVID-19 პოლიტიკის ჩამოყალიბებას: მაკროეკონომიკური და ჯანდაცვის სისტემის მდგრადობა. საქართველომ ფორსმაჟორულ სიტუაციაში წარმოადგინა პანდემიისადმი მზადყოფნის გეგმები და შესაბამისი სამართლებრივი და პოლიტიკური ჩარჩო. ასევე, საგანგებო დაფინანსების მექანიზმები ეპიდემიაზე ეფექტური რეაგირებისთვის.

COVID-19-ზე ეფექტური რეაგირებისთვის საჭირო კრიტიკული ინფრასტრუქტურისა და აღჭურვილობის უზრუნველყოფა. ქვეყანამ უზრუნველყო 61,9 საწოლი 100,000 მოსახლეზე, საქართველო მოხვდა ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის ევროპის რეგიონის პირველ ხუთეულში მწვავე (ხანმოკლე ყოფნის) საავადმყოფოს საწოლებისა და ექიმების რაოდენობის მიხედვით 100 000 მოსახლეზე. საქართველოში

ჯანდაცვის სისტემის მდგრადობის ორი ასპექტი, სისტემის მმართველობა და ღირებულებები მჭიდროდ არის დაკავშირებული ქვეყნის გრძელვადიან პოლიტიკასთან - UHC-ის (Universal Health Care) მიღწევასთან. UHC პროგრამის დანერგვა ერთ-ერთი მთავარი მიღწევაა, რაც პანდემიის ფონზე განხორციელდა. UHC განიხილება უნიკალურ შესაძლებლობად ქვეყანამ პრაქტიკულად გააცნობიეროს ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის კონსტიტუციით, ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციით და ევროპის სოციალური ქარტიით განსაზღვრული ჯანმრთელობის უფლებები, რათა ადამიანებს საშუალება მიეცეთ ისარგებლონ ჯანმრთელობის მაქსიმალურად მაღალი სტანდარტით. UHC-ის შემოღებით ჯანდაცვამ მოიპოვა მაღალი პოლიტიკური პრიორიტეტი და ჯანდაცვის ბიუჯეტი თითქმის სამჯერ გაიზარდა. ის გაორმაგდა საჯარო ბიუჯეტის წილში, რითაც ჯანდაცვა აშკარა პრიორიტეტად იქცა 2013 წლიდან 2019 წლამდე პერიოდში. (Zoidze, 2021)

ჯანდაცვაზე გაწეული სახელმწიფო ხარჯები 2012-2019 წლებში

დიაგრამა 1

წყარო: <https://forbes.ge/health/georgia-case-study-of-covid-19-response>

გაზრდილმა სახელმწიფო დანახარჯებმა არა მხოლოდ მოხსნა ფინანსური ბარიერები ძირითადი სერვისების ათვისებასთან დაკავშირებით, არამედ მოიზიდა 1,4 მილიარდ ლარზე მეტი (დაახლოებით \$620 მილიონი) კერძო კაპიტალის ინვესტიციები

ჯანდაცვის ინფრასტრუქტურაში.

გარდა ამისა, პანდემიის პირობებში საქართველოს ევროკავშირმა გაუწია მხარდაჭერა სამთავრობო ხელისუფლებასა და საჯარო რესურსებს მცირე და საშუალო საწარმოებისა და ეკონომიკური საქმიანობის შეფერხების წინააღმდეგ საბრძოლველად. კერძოდ:

საპროცენტო სუბსიდიებზე ხელმისაწვდომობა მცირე და საშუალო ბიზნესებისთვის (სესხებზე ექვსი თვის განმავლობაში). თუ სესხი ქართულ ლარში იყო აღებული, სახელმწიფო ფარავს პროცენტის 80%-ს, ხოლო აშშ დოლარისა და ევროს შემთხვევაში აღებულ სესხებზე სახელმწიფო აფინანსებდა პროცენტის 70%-ს.

მცირე და საშუალო ზომის სასტუმროები 4-დან 50-მდე ნომრის რაოდენობით, რომლებმაც მიიღეს სესხი 2020 წლის 1 მარტამდე საკუთარი ქონების მშენებლობის, გაფართოების, განახლების ან რეკონსტრუქციისთვის, უფლება ჰქონდათ სესხის მაქსიმალური დასაშვები თანხა იყო 1 000 000 ქართული ლარი, 300 000 აშშ დოლარი ან 250 000 ევრო.

ჩვენი აზრით, ეს ზომები დაეხმარა მცირე და საშუალო ბიზნესებს გამკლავებოდნენ პანდემიის შედეგად წარმოქმნილ ფინანსურ გამოწვევებს, რაც მათ საშუალებას აძლევდა შეენარჩუნებინათ თანამშრომლები და შემდეგ წვლილი შეეტანათ ეკონომიკური მდგრადობას აღდგენის ძალისხმევაში.

ასევე, მომხდარი ცვლილებები სახელმწიფო პროგრამაში “აწარმოე საქართველოში” გულისხმობდა:

1. სესხებისა და ლიზინგის საპროცენტო განაკვეთის თანადაფინანსების მექანიზმში ახალი პირობების ამოქმედებას;
2. იმ ეკონომიკური საქმიანობების ჩამონათვალის გაფართოებას, რომელსაც სესხებისა და ლიზინგის საპროცენტო განაკვეთის თანადაფინანსების მიღება შეეძლოთ;
3. საპროცენტო განაკვეთის თანადაფინანსების პერიოდის გაზრდას 24-დან 36 თვემდე;
4. თანადასაფინანსებელი სესხის მინიმალური მოცულობის შემცირებას 100,000 ლარიდან 50,000 ლარამდე;
5. ოპერაციული ხარჯების დაფინანსების გაზრდას (ღვინიაშვილი, 2020)

სესხისა და ლიზინგის საპროცენტო განაკვეთის თანადაფინანსების მექანიზმში ახალი პირობების დანერგვით და დასაშვები ეკონომიკური აქტივობების ჩამონათვალის გაფართოებით, პროგრამამ გააფართოვა მისი მოქმედების სფერო. თანადაფინანსების პერიოდის გახანგრძლივებამ და სესხის მინიმალური ოდენობის შემცირებამ დაფინანსება უფრო ხელმისაწვდომი გახადა ბიზნესისთვის, განსაკუთრებით მცირე და საშუალო ბიზნესისთვის, ხოლო საოპერაციო ხარჯების დაფინანსების გაზრდამ დაუყოვნებელი შვება მისცა საწარმოებს, რომლებიც გაკოტრების პირას იყვნენ. ერთობლივად, ამ ცვლილებებმა ხელი შეუწყო დაფინანსებაზე ხელმისაწვდომობას, მხარი დაუ-

ჭირა ბიზნესის გაფართოებას და დაეხმარა კომპანიებს ოპერაციების შენარჩუნებაში რთულ პერიოდში, ასევე ხელი შეუწყო ეკონომიკურ სტაბილურობას და სამუშაო ადგილების შენარჩუნებას.

მთლიანობაში, საქართველოს კრიზისზე რეაგირების შედეგად განხორციელდა 3,58 მილიარდი ლარის მთლიანი ხარჯი, საიდანაც 1,5 მილიარდი ლარი გადანაწილდა არსებული პროგრამებიდან, შესაბამისად, ხარჯები შეჩერდა. დარჩენილი 2,08 მილიარდი ლარი შეადგენდა ახალ ხარჯებს ან საგადასახადო შეღავათებს. მიუხედავად იმისა, რომ ამ თანხის მნიშვნელოვანი ნაწილი დაფინანსდა საქართველოს განვითარების პარტნიორების მხარდაჭერით, დარჩენილი ნაწილი დაფარეს ახალი შიდა ვალის აღებით.

ჩვენი აზრით, ჩვენს ქვეყანაში Covid-ის მიერ წამოჭრილ გამოწვევებზე რეაქცია ემთხვევა გლობალურ ნორმებს. მაგალითად, ევროკავშირმა (EU) მიიღო მთელი რიგი სტრატეგიებისა COVID-19 კრიზისის დასაძლევად, რომლებიც ხაზს უსვამდა ჯანმრთელობის ზომებს, ეკონომიკურ დახმარებას და წევრ ქვეყნებს შორის თანამშრომლობას. COVID-19-ის პანდემიის მთელი პერიოდის განმავლობაში, ევროკავშირმა პრიორიტეტულად მიიჩნია მცირე და საშუალო საწარმოების (SMEs) დახმარება. განვიხილოთ რამდენიმე შემთხვევა, რომელიც ასახავს, თუ როგორ გაუმკლავდა ევროკავშირი პანდემიას.

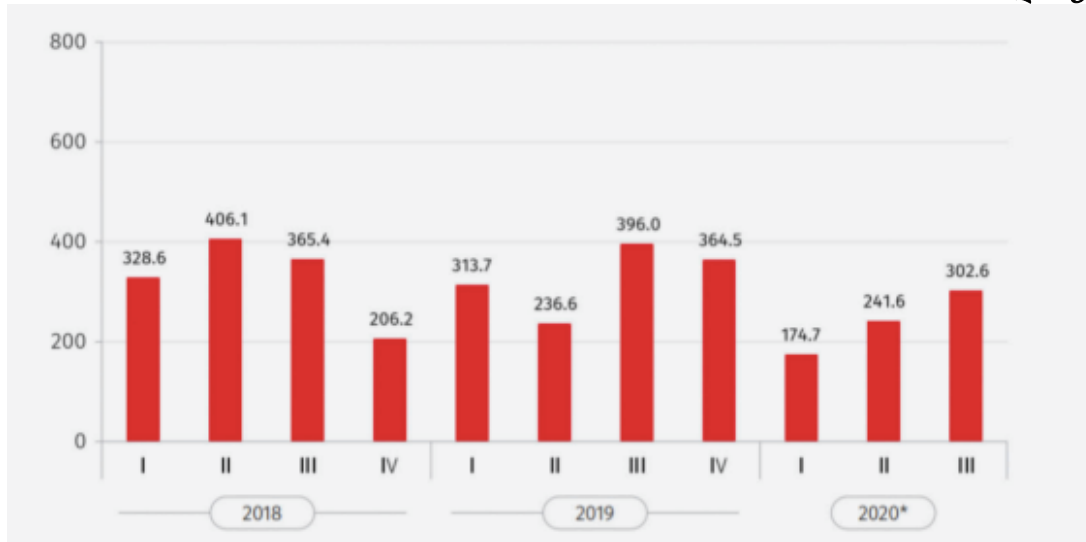
ევროკავშირმა გადაუდებელი ფინანსური დახმარება გაუწია პანდემიის შედეგად დაზარალებულ მცირე და საშუალო საწარმოებს სხვადასხვა დაფინანსების ინიციატივების საშუალებით, როგორცაა ევროპული საგარანტიო ფონდი (EGF), რომელსაც ახორციელებს ევროპის საინვესტიციო ბანკი (EIB) და ევროპის საინვესტიციო ფონდი (EIF).

საქართველომ განახორციელა კომერციული სესხების პროცენტის სუბსიდირება და ფინანსური დახმარების პროგრამები პანდემიის ეკონომიკური ზემოქმედების აღმოსაფხვრელად, თუმცა, ამ ინიციატივების მასშტაბები და ფარგლები შეიძლება არ ყოფილიყო ისეთი ვრცელი, როგორც ევროკავშირის მიერ დანერგილი. მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოც და ევროკავშირიც ცდილობდნენ მცირე და საშუალო ბიზნესის დახმარებას პანდემიის დროს, ევროკავშირის რესურსები და მხარდაჭერის მექანიზმები უფრო ძლიერი და დივერსიფიცირებულია ვიდრე საქართველოს ძალისხმევა.

აღსანიშნავია, რომ 2020 წელს ქვეყანაში უცხოური ინვესტიციების მოცულობის შესამჩნევი კლება დაფიქსირდა, რასაც მივაწერდით ობიექტურ მოცემულობას, როგორცაა: მსოფლიო მასშტაბით ინვესტიციების შემცირება, საერთაშორისო ვაჭრობის შეფერხება და გზავნილების შემცირება, განსაკუთრებით პანდემიის პირველ ეტაპზე. პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოცულობამ 616.9 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა, რაც წინა წელთან შედარებით 52.9%-ით შემცირდა.

პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები 2018-2020 წლებში (მლნ. აშშ დოლარში)

დიაგრამა 2

წყარო: https://eecmd.org/wp-content/uploads/2021/01/Policy-Paper_Covid-19

ეკონომიკური აქტივობის შენელებამ და შემდგომმა ეკონომიკურმა ვარდნამ პირდაპირი უარყოფითი გავლენა მოახდინა დასაქმების მაჩვენებლებზე. შესაბამისად, უფრო მეტი ადამიანი აღმოჩნდა უმუშევარი, უმუშევრობის დონე წინა წელთან შედარებით 0,9%-ით გაიზარდა, რის შედეგადაც მოსახლეობის 18,5% უმუშევარია.

„კოვიდ“ ვირუსის გავრცელებასთან ერთად შეფერხდა ისეთი ტენდენციები, როგორიცაა 2019 წელს დაფიქსირებული ეკონომიკური ზრდა (5.1%). ტურიზმიდან მიღებული შემოსავალი 3.3 მლრდ. აშშ დოლარი, რაც წარმოადგენს მშპ-ს დაახლოებით 18.4%-ს, საქონლის ექსპორტით მიღებულმა შემოსავალი - 3.8 მლრდ. აშშ დოლარი (მშპ-ს 21.2%). რაც შეეხება, წმინდა ფულად გზავნილებს - 1.5 მლრდ. აშშ დოლარი (მშპ-ს 8.4%). აღნიშნულის შედეგად, ქვეყნის მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტმა მშპ-ის 5.1% შეადგინა. (ღანიშვილი, 2020)

აღნიშვნის ღირსია ის ფაქტიც, რომ Covid-19-ის პანდემიამ შეამცირა საქართველოს ეკონომიკური დამოკიდებულება სხვა ქვეყნებზე, მათ შორის რუსეთზე. 2019 წელს საქართველომ რუსეთიდან 1,6 მილიარდი აშშ დოლარის შემოსავალი მიიღო ტურიზმის, ფულადი გზავნილებისა და ექსპორტის გზით, რაც საქართველოს მთლიანი შიდა პროდუქტის 9%-ს შეადგენდა. 2020 წელს კი იმავე არხებით რუსეთიდან შემოსულმა თანხამ 900 მილიონი დოლარს მიაღწია, რაც შეადგენს მშპ-ს 5,7%-ს. უახლოეს წლებში კი რუსეთში ქართული პროდუქციის ექსპორტი გაიზარდა. მან 2019 წელს 497 მილიონი აშშ დოლარი შეადგინა. Covid-19-ის პანდემიის გავლენა რუსეთში ექსპორტზე მნი-

შენელოვანი იყო და 2020 წელს ის 11,2%-ით შემცირდა.

ევროკავშირმა მოახდინა დაახლოებით 1,5 მილიარდი ლარის დახმარების მობილიზება, რათა დახმარებოდა საქართველოს COVID-19-ის პანდემიასთან გამკლავებაში. ამ თანხის თითქმის 2/3 შეადგენდა გრანტებს, დარჩენილი კი წარმოადგენდა სესხებს ხელსაყრელი საპროცენტო განაკვეთით. ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის პარტნიორობით, თითქმის 2 მილიონი ცალი სამედიცინო მასალა შემოვიდა ქვეყანაში, მათ შორის სამედიცინო ნიღბები და ხალათები საქართველოს ლაბორატორიებისა და სამედიცინო დაწესებულებებისთვის. გარდა ამისა, ქვეყანამ ევროკავშირთან თანამშრომლობით უზრუნველყო ჯანდაცვის პროფესიონალების ტრენინგი, რითაც ქვეყანამ შეძლო მოსალოდნელზე უკეთ გამკლავებოდა პანდემიას.

დასკვნა

საქართველოს რეაგირება პანდემიით გამოწვეულ კრიზისზე შეესაბამება ევროკავშირის სტანდარტებსა და რეკომენდაციებს, რაც ასახავს მის მზაობას საერთაშორისო თანამშრომლობისა და საზოგადოებრივი ჯანდაცვისა და ეკონომიკური მართვის საუკეთესო პრაქტიკის დაცვისკენ. ამ თანხმობამ გააძლიერა საქართველოს პოზიცია საერთაშორისო საზოგადოებაში.

საქართველოს ხელისუფლებამ შეძლო საფრთხის ადეკვატურად შეფასება და შემოიღო სავალდებულო კარანტინი ვიზუსის გავრცელების პრევენციის მიზნით.

საქართველომ მიიღო ერთ-ერთი ყველაზე მაღალი დონის ევროკავშირის დახმარება ერთ სულ მოსახლეზე მსოფლიოს ნებისმიერი ქვეყნისთვის და გამოხატავდა ევროკავშირის მტკიცე სოლიდარობას საქართველოს მიმართ ამ უპრეცედენტო კრიზისის დროს.

საქართველომ საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ღონისძიებები თანხვედრაში მოდის ევროპის დაავადებათა პრევენციისა და კონტროლის ცენტრის (ECDC) და ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის (WHO) მიერ მოწოდებულ გაიდლაინებთან.

ჯანდაცვის სისტემისა და სოციალური დაცვის ზომების გაძლიერების მცდელობები შეესაბამებოდა ევროკავშირის რეკომენდაციებს, რითაც უზრუნველყოფილი იქნა ჯანდაცვის ძლიერი ინფრასტრუქტურა და სოციალური უსაფრთხოების ქსელები კრიზისების დროს.

ლიტერატურა / REFERENCES

1. Maka Ghaniashvili 2020 "The impact of Covid 19 on the economy
2. Levan Ghviniashvili 2020 "Situation of small and medium business" Gamkrelidze, A et al. Health Care Systems in Transition: Georgia, The European Observatory on Health Care Systems. 2002;
3. Chanturidze, T et al Health Systems in Transition. Georgia. The European Observatory on Health Care Systems. 2009.

4. <https://transparency.ge/en/blog/pandemic-has-reduced-georgias-economic-dependence-russia>
5. <https://www.transparency.ge/en/blog/georgias-economic-dependence-russia-trends-and-threats>
6. Georgian State Electrosystem, 2020 Electricity Balance https://esco.ge/files/data/Balance/energobalans_2020_eng.pdf
7. GeoStat: <https://www.geostat.ge/en/modules/categories/87/monthly-energy-statistics-indicators>
8. Offshore zones and Georgia, Transparency International Georgia, <https://bit.ly/2Skp8U3>
9. Joint external evaluation of IHR core capacities of Georgia: Geneva: World Health Organization;2017 <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/329478/WHO-WHE-CPI-2019.13-eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
10. GoG. Measures implemented by the Government of Georgia against COVID-19. Report. May 2020.
11. National Health Accounts, 2020.
12. <https://eu4georgia.eu/together-against-covid-19>